

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ	
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА	
ПРИМЉЕНО:	06. 09. 2017
	1090/17

Универзитет у Бањој Луци

Факултет политичких наука

Комисија за оцјену и одбрану завршног рада на другом циклусу студија

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВИЈЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

Предмет: Извјештај о оцјени завршног рада на другом циклусу студијског програма политикологије кандидата Дејана Поповића

Наставно-научно вијеће Факултета политичких наука, Универзитета у Бањој Луци, је на 77. сједници, одржаној 07.07.2016. године, донијело одлуку број 08/3.880-18-2/16, којом је именовало Комисију за оцјену и одбрану завршног рада на II циклусу студијског програма политикологије – међународне студије под називом „Слабљење националног суверенитета у савременом свијету: случај Босне и Херцеговине“, кандидата Дејана Поповића, у сљедећем саставу:

1. Проф. др Милош Шолаја, ванредни професор, ужа научна област Међународни односи, Факултет политичких наука, Универзитета у Бањој Луци, предсједник
2. Доц. др Матеј Савић, доцент, ужа научна област Међународно право, Факултет политичких наука, Универзитета у Бањој Луци, члан
3. Доц. др Владе Симовић, доцент, ужа научна област Политичка теорија, Факултет политичких наука, Универзитета у Бањој Луци, ментор

Након увида у текст завршног (мастер) рада кандидата Дејана Поповића и његове анализе Комисија Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука, Универзитета у Бањој Луци подноси:

ИЗВЈЕШТАЈ **о оцјени урађеног завршног рада на другом циклусу студија**

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Дејан Поповић рођен је Травнику, 18.09.1978. године. Од 1993. године живи у Бањој Луци, гдје завршава средњу школу. Основне студије уписује 1997. године на Природно-математичком факултету, Универзитета у Бања Луци и завршава их 2002. године. Завршетком основног студија стиче звање дипломираног географа - туризмолога. Студије другог циклуса уписује 2014. године на Факултету политичких наука, Универзитета у Бањој Луци, на студијском програму политикологије, смјеру међународних студија.

Учествовао је на бројним научним скуповима из области међународних односа, како у Босни и Херцеговини, тако и у иностранству. Аутор је неколико научних радова.

Запослен је у Народној скупштини Републике Српске на пословима секретара Одбора за трговину и туризам и секретара Одбора за здравство, рад и социјалну политику.

Познаје енглески и њемачки језик.

УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ЗАВРШНОГ РАДА

Мастер рад под називом „Слабљење националног суверенитета у савременом свијету: случај Босне и Херцеговине“ написан је на 136 страница текста. Овај број страница укључује и списак кориштене литературе, а ријеч је о 230 извора (књига, чланака и интернет страница). Рад је подијељен у четири поглавља. Уз стандардне **Увод** и **Закључак**, истраживање кандидата Дејана Поповића чине још два поглавља са потпоглављима.

Ријеч је о сљедећим поглављима: „**О суверенитету и проблему слабљења националних суверенитета у савременом свијету**“ и „**Урушавање националног суверенитета Босне и Херцеговине**“. Посљедње поглавље има три потпоглавља. Она су: „**Босна и Херцеговина, културно-историјске и политичке детерминанте**“, „**Босанскохерцеговачка криза од 1990. до 1992. и уплитање иностраних актера – почетак слабљења националног суверенитета**“, „**Арбитражни процес за Босну и Херцеговину од 1992. до 1995. године – кулминација урушавања националног суверенитета**“ и „**Постдејтонска Босна и Херцеговина – контролисани суверенитет и политика недосљедности**“.

Основна теза рада је да велике глобалне силе покушавају да остваре своју економску, културну, политичку и војну хегемонију урушавајући суверенитете економски и политички слабих држава. Преко ових држава сукобљавају се интереси великих свјетских сила од којих су најснажније Сједињене Америчке Државе. Оне су по завршетку Хладног рата остале највећа и једина супер сила. Као такве, често уз помоћ европских савезника, прије свега Уједињеног Краљевства Велике Британије и Сјеверне Ирске, а неријетко и Савезне Републике Њемачке, остварују низ политичких и војних интервенција које за посљедицу имају слабљење суверенитета држава које су предмет њиховог интервенционизма.

Овај је процес, крајем двадесетог вијека, добио своју легитимизацију кроз међународно право и међународне институције у виду заштите људских права. Стога је већина политичких и војних интервенција великих глобалних сила била правдана заштитом људских права, успостављањем демократије и либералних стандарда. Стварни мотиви били су економски и геополитички интереси. Босна и Херцеговина, као обрађивана студија случаја, примјер је међународно признате државе у којој је овај процес у потпуности изведен.

Наведену тезу кандидат Дејан Поповић, у духу научне објективности и непристрасности, користећи одговарајућу методологију и доступну литературу, истражује кроз два поглавља свог рада.

У првом поглављу под називом „**О суверенитету и проблему слабљења националних суверенитета у савременом свијету**“, Поповић полази од тезе да појам суверенитета нема јединствену дефиницију унутар филозофско – политичке мисли и да се његово одређење мијењало у складу са промјенама друштвено – политичког амбијента у међународној заједници током претходних вијекова. У том контексту он различита тумачња овог феномена представља кроз дефиниције и расправе бројних аутора који су писали о проблему савременог суверенитета. Ријеч је о Келзену, Аврамовој, Брајрлију, Хинслију, Краснеру, Хејвуду, Лукићу, Марковићу, Хелду, Гибсу, Фукујами и другим

цитираним ауторима. Ослањајући се на референтну литературу и тезе њихових аутора Поповић у овом поглављу појашњава да се систем савремених међународних односа измјенио у односу на првобитни вестфалски модел перцепције суверенитета.

По завршетку Првог, а посебно Другог свјетског рата успостављене су бројне међународне институције за регулацију међудржавних односа. Најдоминантније су Организација уједињених нација, Међународни суд правде, Стални међународни кривични суд, Међународни монетарни фонд, Свјетска трговинска организација и овима сличне међународне организације. У бројним споразумима и конвенцијама дефинисано је понашање држава у новом систему међудржавне зависности, насупрот концепцији државне независности.

У савременим међународним односима посебно је значајан концепт хуманитарних интервенција, претворених у војне акције, против независних држава. Овај савремени феномен Поповић објашњава наводећи примјере Ирака, Афганистана и у коначноме Босне и Херцеговине.

Под мотом заштите људских права правдане су војне хуманитарне интервенције без обзира на то што су темељно урушавале суверенитет независних држава. О овим процесима Поповић пише анализирајући референтне изворе – научне књиге, чланке, документе и остала објављена и њему доступна истраживања.

У другом поглављу под називом „Урушавање националног суверенитета Босне и Херцеговине“, теоријску основу и опште ставове о теми своди на студију случаја – проблем суверенитета и десуверенизације савремене Босне и Херцеговине.

У првом потпоглављу које носи назив „Босна и Херцеговина, културно-историјске и политичке детерминанте“, Поповић објашњава настанак национално подијељеног друштва Босне и Херцеговине и различита виђења њихових међуодноса и државно-правног развитака.

Из овог поглавља Поповић логично и досљедно пратећи главну хипотезу свога рада прелази у поглавље „Босанскохерцеговачка криза од 1990. до 1992. и уплитање иностраних актера – почетак слабљења националног суверенитета“, гдје показује како су непостојање консензуса унутар конститутивних нација у Босни и Херцеговини око државности и политичког уређења, са једне, и међународно уплитање иностраних актера – прије свега Сједињених Америчких Држава, са друге, довели до политичке кризе и у коначноме рата.

У оквиру потпоглавља под називом „Арбитражни процес за Босну и Херцеговину од 1992. до 1995. године – кулминација урушавања националног суверенитета“, Поповић користећи одговарајуће изворе појашњава процес иностраног обликовања обликовања савремене Босне и Херцеговине који се највише огледа у „наметнутој“ дејтонској структури и последицима које је она произвела.

Овај процес своју ширу разраду добија у посљедњем потпоглављу под називом „Постдејтонска Босна и Херцеговина – контролисани суверенитет и политика недосљедности“. У оквиру посљедње цјелине Поповић, објашњава дејтонски уставни дизајн као инострани покушај 'изградње државе' са циљем конструкције једног мултикултуралног друштва које негира суверену вољу као 'градивни блок' државе. Позивајући се на бројне документе и ауторе, Поповић, појашњава да је међународно обликовање Босне и Херцеговине негирало историјску и друштвену реалност босанскохерцеговачког друштва. Овим је, према Поповићевом тумачењу, изведеном из ранијих анализа рађених на ову тему, негирана суверена воља народа у Босни и

Херцеговини. Посебно је битна улога Високог представника који има надлежности да делегитимизује избор легално изабраних носилаца власти, што је примјер десуверенизације једне формално независне државе.

Урађено истраживање има научни допринос у ширењу знања о питању слабљења суверенитета савремених држава свијета на примјеру Босне и Херцеговине. Ова студија случаја може да послужи будућим истраживачима, не само да упознају комплексност Босне и Херцеговине, већ и да је користе у компарацијама са сличним *случајевима* како би изнова отварали питање слабљења суверенитета савремених држава свијета које све више постају економски, културно и политички унификоване.

СТРУКТУРА РАДА

<u>1.</u>	У ВОД.....	1
<u>2.</u>	О СУВЕРЕНИТЕТУ И ПРОБЛЕМУ СЛАБЉЕЊА НАЦИОНАЛНОГ СУВЕРЕНИТЕТА У САВРЕМЕНОМ СВИЈЕТУ.....	5
<u>3.</u>	УРУШАВАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ СУВЕРЕНИТЕТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ.....	22
<u>3.1.</u>	Босна и Херцеговина, културно-историјске и политичке детерминанте.....	22
<u>3.2.</u>	Босанскохерцеговачка криза од 1990 до 1992 и уплитање иностраних актера – почетак слабљења националног суверенитета.....	45
<u>3.3.</u>	Арбитражни процес за Босну и Херцеговину од 1992 до 1995 године – кулминација урушавања националног суверенитета.....	58
<u>3.4.</u>	Постдејтонска Босна и Херцеговина – контролисани суверенитет и политика недоследности.....	100
<u>4.</u>	ЗАКЉУЧАК.....	118
<u>5.</u>	ЛИТЕРАТУРА.....	121

ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Рад истражује процес слабљења националних суверенитета држава савременог свијета и као такав је мали допринос политиколошком изучавању феномена суверенитета. Процес савремене глобализације је комбинација економских, културних, политичких и војних фактора којима се десуверенизују економски, политички и војно слабе државе. Циљ овог процеса је економско, културно, политичко и војно унификавање свијета под патронатом највећих свјетских сила - глобализатора, прије свега Сједињених Америчких Држава, Уједињеног Краљевства Велике Британије и Сјеверне Ирске и Савезне Републике Њемачке.

Процес глобализације и развоја идеје глобализма, нарочито је изражен у периоду од завршетка Хладног рата. Тада овај процес добија своју легитимацију у међународној заједници увођењем *интервенционистичких* механизма слабљења националних суверенитета под правдањем заштите људских права. Политичке и војне интервенције, у чијој позадини су економски и геополитички интереси, добијају *међународно-правно легитимисање* под заставом мира и увођења демократије и либералних стандарда. Ово је био случај са Ираком, Афганистаном, Либијом, а у новије вријеме и са Сиријом.

Једна од првих земаља у којој је примјењен принцип *интервенционизма глобализоване миротворности* као темељ савремених међународних односа и међународног права је Босна и Херцеговина. У њој је извршена војна и политичка интервенција коју су предводиле Сједињене Америчке Државе, управо под изговором заштите људских права и хуманитарности. Војном и политичком интервенционизму претходио је унутрашњи политички и војни сукоб супротстављених нација и њихових партијских елита. Национална сукобљеност у Босни и Херцеговини узрокована је снажним културно-историјским контекстом, у којем религија и ауторитарно наслеђе играју пресудну улогу. Међутим, инострано уплитање на политичко-партијске процесе прије рата 1992. године, попут признавања независности Босне и Херцеговине, дешавања око одбијања Кутиљеровог плана и слично, били су такође дио глобализаторске политике остваривања геополитичких интереса великих сила и слабљења суверенитета Босне и Херцеговине.

Ово је кључни разлог због чега је Босна и Херцеговина изабрана за студију случаја у оквиру анализе слабљења националног суверенитета у савременом свијету као предмета истраживања овог рада.

МЕТОД РАДА

Истраживање има теоријски карактер и засновано је на релевантним изворима. Ријеч је о 230 извора (књига, чланака и интернет докумената). У истраживању су кориштене методе дедукције, дескрипције, анализе, историјски и метод компарације.

Путем **методе дедукције** изведени су општи ставови о теми (еволутивни развој појма суверенитета, од најранијих теоретичара до његових савремених тумача и питање слабљења савременог националног суверенитета) на бази које су изведене посебне и појединачне тврдње (везане за Босну и Херцеговину као студију случаја).

Методом дескрипције описане су основне чињенице везане за теоријско поимање суверенитета, начин слабљења савременог националног суверенитета и актере који учествују у том процесу. Ово је почетна фаза истраживања и као таква је била увертира у даљу анализу.

Даље коришћена метода је **анализа садржаја** којом су рапчлањени најважнији аспекти везани за поимање теорије суверенитета, за питање глобализације и идеје глобализма, актере глобализације, њихове мотиве, глобализаторске институције, случајеве слабљења националних држава, те све појединости везане за националне подјеле, политичко-партијске процесе и питање суверенитета савремене Босне и Херцеговине.

Историјском методом је појашњена хронологија слабљења националног суверенитета Босне и Херцеговине, његове узроке и посљедице.

Компарацијом је, кратко наведена, сличност студије случаја овог истраживања са примјерима слабљења националног суверенитета кроз *интервенционизам великих сила* од Ирака до Сирије.

Синтеза рада се огледа у научном самјеравању комплексности феномена слабљења савременог националног суверенитета, кроз примјер Босне и Херцеговине као студије случаја.

РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС

Научни допринос истраживања кандидата Дејана Поповића је у појашњењу процеса слабљења националног суверенитета економски, политички и војно слабих држава свијета. Све то на студији случаја Босне и Херцеговине; као једном од примјера десуверенизације у савременом глобализованом свијету у којем доминирају западне полиархије. Прије свих Сједињене Америчке Државе, Уједињено Краљевство Велика Британија и Сјеверна Ирска и Савезна Република Њемачка. Кандидат Дејан Поповић маркира да је један од кључних проблема слабљења националног суверенитета савременог свијета у легитимизацији интервенционизма великих сила кроз међународно право и политику заштите људских права.

Истраживана студија случаја омогућава генерализацију знања о феномену слабљења националног суверенитета у савременом свијету. Као такво ово је знање могуће примјењивати за разумијевање случајева исте врсте. У томе је научна оправданост и допринос овог рада.

ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

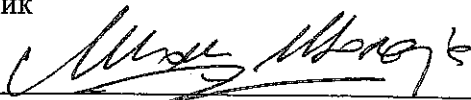
Комисија сматра да је кандидат Дејан Поповић извршио истраживање у складу са пријављеном темом и да његов рад садржи све елементе добро урађеног завршног рада на студијама другог циклуса студијског програма политикологије, Факултета политичких наука, Универзитета у Бањој Луци.

Комисија сматра да је тема обрађена у складу са прописаним методолошким стандардима израде научних радова другог циклуса студија. Истраживање је урађено у складу са постављеним циљевима и као такво задовољава одговарајуће научне критеријуме.

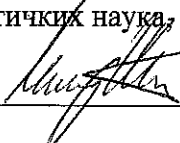
Увидом у рад и осталу приложену документацију закључујемо да кандидат Дејан Поповић испуњава све законске услове за одбрану мастер рада. Због тога Комисија Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука, Универзитета у Бањој Луци, предлаже да се кандидату Дејану Поповићу одобри јавна одбрана завршног рада под називом „Слабљење националног суверенитета у савременом свијету: случај Босне и Херцеговине“.

КОМИСИЈА:

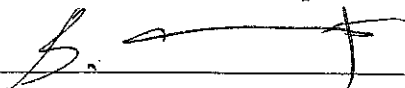
4. Проф. др Милош Шолаја, ванредни професор, ужа научна област Међународни односи, Факултет политичких наука, Универзитета у Бањој Луци, председник

5. Доц. др Матеј Савић, доцент, ужа научна област Међународно право, Факултет политичких наука, Универзитета у Бањој Луци, члан

6. Доц. др Владе Симовић, доцент, ужа научна област Политичка теорија, Факултет политичких наука, Универзитета у Бањој Луци, ментор

Бања Лука, 06.09.2017. године